

УДК 616.314/08:615.46

<https://doi.org/10.31071/promedosvity2020.02.043>

МІКРОМОРФОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ МЕТОДУ ПРЯМОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЗНАЧНОГО ДЕФЕКТУ ТВЕРДИХ ТКАНИН ЗУБА

С. С. Мартинович*, д-р мед. наук А. Ю. Ніконов, доц. К. В. Жуков

**Харківська медична академія післядипломної освіти,
*ТОВ «Дентал клінік Дніпро», м. Харків**

Дефекти природних коронок зубів найчастіше уражують щелепно-лицеву систему (до 94 %). Віддалені клінічні спостереження засвідчують значну кількість ускладнень у разі застосування штифтових конструкцій.

Сучасні методи прямого відновлення дефектів твердих тканин зубів широко використовують композиційні матеріали, значним недоліком адгезивних систем яких є необхідність застосування ортофосфорної кислоти. Це спричиняє суттєву ймовірність виникнення помилок та ускладнень.

Лабораторно проаналізовано відновлення коронкової частини зуба композиційним матеріалом із застосуванням етанолу перед внесенням адгезивної системи. Дослідний матеріал — 16 видалених зубів було розділено на дві групи за рівною кількістю. У першій групі не застосовували спирт, у другій перед внесенням адгезиву було використано 96 % етанол. Утворювали дефекти твердих тканин, проводили адгезивну підготовку, відновлювали композиційним матеріалом світлового твердіння. Мікроморфологічні дослідження адгезивно-дифузійних властивостей адгезивної системи проводили вивченням шліфів зубів за допомогою растрового електронного мікроскопа, що сканує.

У зразках обох груп утворилася гібридна зона однакової товщини, щільно закриті дентинні каналці. У другій групі етанол викликав усадку глікопротеїнового гідрогелю, що поліпшувало просування гідрофільного мономера адгезивної системи в глибину дентину.

Застосування етанолу створює міцний зв'язок між твердими тканинами зуба та композитним матеріалом світлового твердіння. Якщо адгезивний зв'язок композиту необхідно утворювати тільки з дентином, можна надати перевагу застосуванню етанолу.

Ключові слова: етанол, стоматологічна адгезивна система.

Патологічні зміни у твердих тканинах, що призводять до утворення дефектів природних коронок зубів, здебільшого уражують щелепно-лицеву систему людини. Таким станом частіше вважають втрату емалі та дентину внаслідок патологічних процесів або травми [1, 3, 4]. Необхідність ортопедичного стоматологічного лікування, за офіційними даними, становить 94 % усього населення нашої країни, а лікування зруйнованої коронкової частини зуба серед них — від 36 до 53 % [2, 6]. Деякі автори вважають, що від 80 до 90 % дорослого населення потребує відновлення коронкової частини зубів [4].

Результати віддалених клінічних спостережень засвідчують значну кількість ускладнень у разі необхідності армування зубів штифтовими конструкціями. За даними авторів [8],

ускладнення були виявлені у 21,4 % обстежених із такими конструкціями, вірогідність вертикальної фрактури кореня зуба підвищувалася за відсутності достатньої кількості пришийкових твердих тканин природної коронки зуба [9, 12].

У сучасних методах прямого відновлення твердих тканин зубів широко використовуються композиційні матеріали з відповідними адгезивними системами [5, 7, 11]. Значним недоліком адгезивних систем, використання яких потребує протравлювання, є необхідність застосування ортофосфорної кислоти [10]. Це викликає виникнення помилок та ускладнень.

Мета роботи — лабораторно проаналізувати результати відновлення коронкової частини зуба композиційним матеріалом із застосуванням етанолу перед внесенням адгезивної системи.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Дослідження проводили на 16 повністю сформованих зубах людини, видалених у дорослих осіб віком до 40 років. Дослідний матеріал розділили на дві групи: до кожної включено 8 зубів (4 моляра та 4 премоляра). Утворювали дефекти та формували порожнини відповідно до мети роботи. Відновлення проводили за двома технологіями. Першу технологію застосували у першій групі. Після обробки струменем піску (оксид алюмінію, 27 мкм) проводили адгезивну підготовку: аплікацію 37 % ортофосфорною кислотою 3–5 с, промивання водою, просушування повітрям, подвійне внесення й полімеризацію праймеру Clearfil™ SE Bond (Kuraray Noritake Dental Inc.) 25 с та відновлення дефекту композитом CLEARFIL MAJESTY FLOW (Kuraray Noritake Dental Inc.) за інструкцією виробника. У другій групі застосовано іншу технологію. Дентин обробляли струменем піску (оксид алюмінію, 27 мкм), 37 % ортофосфорною кислотою (3–5 с), промивали дистильованою водою, яку змивали спиртом (етанол 96 %), видаляли надлишки спирту, застосовували праймер Clearfil™ SE Bond, подвійним внесенням (25 с). Після полімеризації адгезивної системи відновлювали дефект таким самим чином, як у першій групі.

Мікроморфологічні дослідження адгезивно-дифузійних властивостей адгезивної системи проводили вивченням шліфів зубів товщиною

0,4–0,5 мм за допомогою електронного мікроскопа, що сканує, (MIRA3 TESCAN, Чехія) у разі збільшення *sem mag* 5780 та 1730. Отримували світлини із зображенням препаратів у форматі 1024 × 768 пікселів.

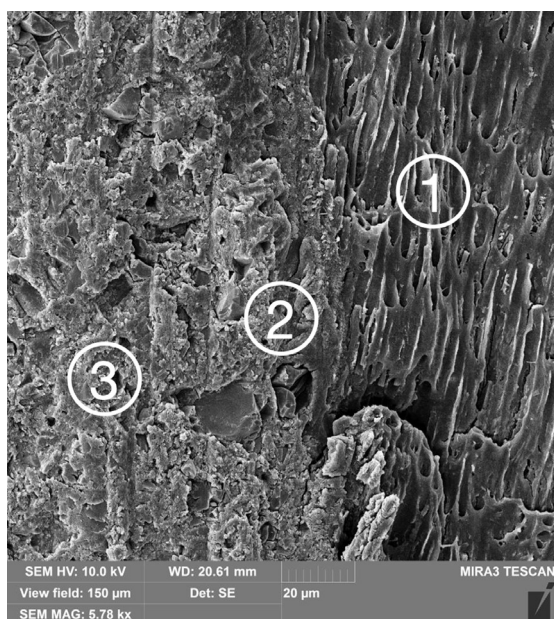
РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Полімеризована адгезивна система утворює гібридну зону однакової товщини в обох групах, на її поверхні — наступний шар у вигляді тонкої плівки затверділого адгезиву. Дентинні каналці достатньо щільно закриті адгезивною системою. У другій групі застосування етанолу викликало усадку глікопротеїнового гідрогелю, що поліпшувало просування дрібних молекул гідрофільного мономера адгезивної системи в глибину дентину (рис. 1).

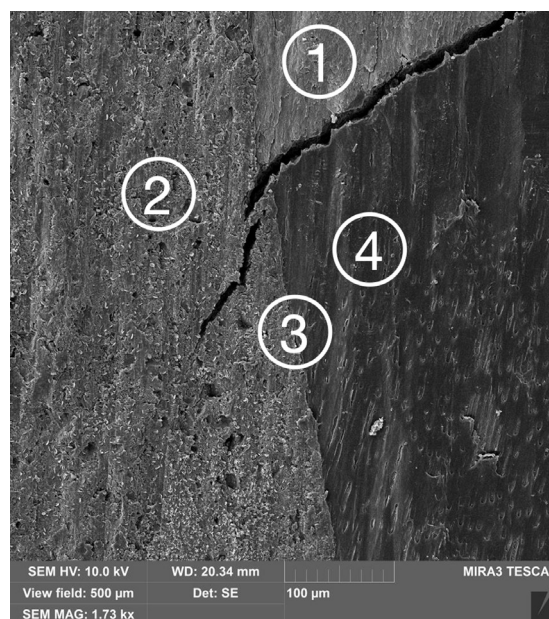
Аналіз поперечних та поздовжніх шліфів зубів засвідчує однаковість товщини гібридної зони в обох групах. Зв'язок адгезивної системи із дентином та емаллю виявився не порушеним. Розшарування в слабкій зоні емалево-дентинної межі наявне в шарах композитного матеріалу та не спостерігалось в гібридному шарі (рис. 2).

ВИСНОВКИ

Спиртова технологія застосування адгезивної системи дає змогу досягнути міцного зв'язку між твердими тканинами зуба та композитним пломбувальним матеріалом світлового твердіння.

Рис. 1. Характер з'єднання композитного відновлення із дентином у другій групі (застосовано спирт): 1 — парапульпарний дентин, 2 — гібридний шар, 3 — композиційний матеріал

Рис. 2. Розшарування композитного матеріалу в зоні емалево-дентинної межі: 1 — емаль, 2 — композиційний матеріал, 3 — гібридний шар, 4 — плащовий дентин

Під час порівняння результатів морфологічних досліджень міцності цього зв'язку у другій групі виявлене глибше проникнення адгезивної системи в дентин.

У разі втрати емалі, коли протезне ложе утворене лише дентином, серед технологій використання адгезивної системи можна надати перевагу спиртовій технології.

Отримані дані свідчать про *перспективність* подальших наукових досліджень щодо спиртової технології використання адгезивної системи для прямого відновлення твердих тканин композиційними матеріалами в разі значного дефекту коронки зуба.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біда В. І., Германчук С. М. Зміни мікротвердості емалі та дентину зубів людини залежно від площі покриття коронки зуба ортопедичною конструкцією. *Український стоматологічний альманах*. 2012. № 1. С. 12–14.
2. Виклюк І. В., Ожоган З. Р. Вивчення поширеності відсутності коронкової частини зуба. *Український стоматологічний альманах*. 2012. № 1. С. 60–63.
3. Гуньовська Р. П. Клінічне обґрунтування застосування скловолоконних штифтових систем у реставрації фронтальної групи зубів. *Український стоматологічний альманах*. 2012. № 5. С. 16–19.
4. Підготовка зубів та їхніх коренів до зубного протезування / Дорошенко С. І. та ін. *Український стоматологічний альманах*. 2012. № 4. С. 75–82.
5. Сравнительная характеристика ультраструктуры зоны контакта твердых тканей боковых зубов с фотополимерными реставрациями, выполненными различными методиками / Карпец Л. М. и др. *Современная стоматология*. 2005. № 4. С. 14–16.
6. Відновлення зруйнованих коронок зубів із використанням штифтових конструкцій / Ковальов Є. В. та ін. *Український стоматологічний альманах*. 2013. № 6. С. 27–29.
7. Експериментальна оцінка міцності штифтових конструкцій / Макеев В. Ф. та ін. *Український стоматологічний альманах*. 2012. № 1. С. 70–74.
8. Павличко Р. Р., Дидик Н. М. Причини виникнення ускладнень після армування зубів штифтовими конструкціями за результатами віддалених клінічних спостережень. *Клінічна стоматологія*. 2015. № 3–4. С. 138–139.
9. Попович І. Ю. Сучасні погляди на реставрацію девітальних фронтальних зубів з позиції біомеханіки. *Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії*. 2008. Т. 8. Вип. 3. С. 163–171.
10. Симоненко Р. В. Вивчення адгезивних можливостей самопротравного адгезиву Futurabond M — віддалені результати (трансмісійний електронно-мікроскопічний аналіз мікромеханічної ретенції). *Новини стоматології*. 2016. № 1 (86). С. 31–36.
11. Ярова С. П., Попов Р. В., Ганіч І. Г. Клінічна оцінка адгезивних систем тотального протравлення і самопротравлювальних. *Український стоматологічний альманах*. 2012. № 4. С. 50–53.
12. Fracture strength after dynamic loading of endodontically treated teeth restored with different post-and-core systems / Heydecke G. et al. *Journal of Prosthetic Dentistry*. 2002. № 4. Р. 438–445.

МИКРОМОРФОЛОГИЧЕСКОЕ ОБОСНОВАНИЕ МЕТОДА ПРЯМОГО ВОССТАНОВЛЕНИЯ ЗНАЧИТЕЛЬНОГО ДЕФЕКТА ТВЕРДЫХ ТКАНЕЙ ЗУБА

С. С. Мартинович*, д-р мед. наук А. Ю. Никонов, доц. К. В. Жуков

Дефекты естественных коронок зубов наиболее часто поражают челюстно-лицевую систему (до 94 %). Отдаленные клинические наблюдения показывают значительное количество осложнений при применении штифтовых конструкций.

Современные методы прямого восстановления дефектов твердых тканей зубов широко используют композиционные материалы, значительным недостатком адгезивных систем которых является необходимость применения ортофосфорной кислоты. Это приводит к существенной вероятности возникновения ошибок и осложнений.

Лабораторно проанализировано восстановление коронковой части зуба композиционным материалом с применением этанола перед внесением адгезивной системы. Исследуемый материал — 16 удаленных зубов был равномерно разделен на две группы. В первой группе не применяли спирт, во второй перед внесением адгезива был использован 96 % этанол. Формировали дефекты твердых тканей, проводили адгезивную подготовку,

восстанавливали композиционным материалом светового отверждения. Микроморфологические исследования адгезивно-диффузных свойств адгезивной системы проводили изучением шлифов зубов с помощью растворного сканирующего электронного микроскопа.

В образцах обеих групп образовалась гибридная зона одинаковой толщины, плотно закрыты дентинные канальцы. Во второй группе этанол вызвал усадку гликопротеинового гидрогеля, что улучшило продвижение гидрофильного мономера адгезивной системы в глубину дентина.

Применение этанола создает прочную связь между твердыми тканями зуба и композитным материалом светового отверждения. В случае, когда адгезивную связь композита необходимо создавать только с дентином, можно отдать предпочтение применению этанола.

Ключевые слова: этанол, стоматологическая адгезивная система.